

БЕРТОЛТ БРЕХТ

ИЗПОВЕД НА ЕДИН ДОГ

Превод от немски: Боряна Вълчева, 1983

chitanka.info

Едно от малкото събития, които са ми направили впечатление в моя беден на премеждия живот, е земетресението в Сан Франциско, и то благодарение на едно куче.

Бях тридесет и три годишен и сам на този свят, когато в Сан Франциско се запознах с един дог. Живеех на шестия етаж в един порутен квартал и заедно с другите наематели ползувах един лошо белосан и вонящ коридор. Именно там по няколко пъти на ден срещях дога. Той бе притежание на петчленно семейство, което обитаваше една-единствена стая, не по-голяма от моята. Бяха невзрачни хора, без навици за чистота и дни наред държаха пред вратата кофата за смет с противно миришещи отпадъци. Да описвам кучето, не намирам сили.

Първата среща с този дог не си спомням. Но предполагам, че първото му усещане при моя вид е било страх и че аз също (може би заради това) съм изпитал неприятно чувство. Във всеки случай явната и с нищо неоправдана неприязън на животното привлече преди всичко вниманието ми върху него. Щом ме видеше, колкото и несдържано да лудуваше с невероятно мръсните деца, кучето веднага подвиваше опашка и се скриваше като попарено зад ъгъла или предпочиташе да се вмъкне в някоя отворена врата. Веднъж, когато понечих да го погала, за да премахна глупавия му страх, заради който ми се струваше, че децата вече се втрещават в мен с боязън, то дори се разтрепери и — описвам това с погнуса — козината му сигурно бе настръхнала, защото в първия миг ме изненада твърдият косъм и едва по-късно ми хрумна, че в такива случаи се казва: „Козината настръхва.“

Ако човек се държеше така с мене, можеше да се предположи, че ме бърка с някой друг, но едно куче! Спомням си, че още от самото начало приех съвсем сериозно този случай. През следващите дни понякога донасях на дога нещичко за ядене или кокали. Той дори не помирисваше месото, заобикаляше го и се измъкваше, като ме гледаше от долу на горе с неопикуемо коварен и същевременно слисан поглед. Почти винаги го скриваше купчина скрофулозни деца, които очевидно бяха печални издънки на човешката измет. Целият блок вонеше на подмокрани палавници. Много рядко успявах да срещна дога и естествено се пазех да пристъпя към него в присъствието на свидетели. Все пак децата по някакъв дяволски начин подушиха безобидните ми опити за сближение и като не разбираха добрите ми намерения, ме сочеха с пръст. При това бях убеден, че догът не

получава от стопаните си достатъчно за ядене, вероятно дори не и най-необходимото. Естествено нямах време, за да опозная кучето. Тъй като през деня работех в автомобилната фабрика, само вечер можех да се отдавам на тези занимания. Наблюдавах все пак доста хора в общуването им с дога. Например в съседство имаше един наемател, който се погаждаше с него ако не чудесно, то поне сносно. За да го примами, той щракваше по определен начин с палеца и средния пръст. Така понякога успяваше да го накара без колебание да се отърка о мръсния му крачол. Аз дори усвоих този впрочем твърде лесен трик, но все пак изпитвах достатъчно срам, за да го приложа. Кучето се втурваше след една възрастна дама всеки път, щом я видеше. Старицата, неприятна личност, говореше с фалцет, от който ти се смразяваше кръвта. Тя не можеше да понася кучето и винаги го отпъждаше с една пазарска чанта, но без успех. А то сякаш напук не се отделяше от нея. В съседство едно гримирано момиче често се забавляваше с дога, като го галеше по шията. Когато веднъж в автобуса се озовах срещу това момиче, чийто занаят впрочем си е нейна работа, усетих, че от устата и излиза неприятен дъх. Такива, навярно сами по себе си нищо незначещи или пък безобидни особености, по мое твърдо убеждение винаги са признак на някакво вътрешно уродство. Учудваше ме, че догът, който уж имаше силно развит инстинкт, не забелязваше при момичето това обстоятелство. Наблюдаването ми ме накара за известно време да се усъмня в инстинкта на животното; реших, че у мен вероятно има някакви изцяло външни особености, които отблъскват дога. Изглеждаше ми невероятно, но в този случай исках да опитам всичко. Сменях костюмите и шапките си, захвърлих бастуна си. Всичко това, както може да се предположи, върших с голямо неудоволствие, нито за миг не забравях срамното си поведение, но ми се струваше, че нищо друго не ми остава. Едно решаващо събитие ми даде да разбере колко присърце съм взел тая история. За съжаление през онези дни трябваше да предприема уморително пътуване до Бостън, тъй като имах основателни подозрения, че помалкият ми брат чрез забележително ловки манипулации е успял да получи от наследството на майка ми някакви облаги за себе си. Когато се завърнах, впрочем без да успея нищо да оправя, понеже дори при явна несправедливост в този свят все липсват доказателства, догът бе изчезнал.

При първото ми вълнение особено дълбоко ме засегна фактът, че догът просто е избягал, мислех си, че щях да съм по-малко разочарован, ако го бе прегазил някой камион. Това отново доказва добре познатото ми несправедливо отношение на планетата към своите създания — едно куче, което представляваше интерес за мен, бе избягало от господаря си. То, чиито прояви спрямо моята личност ми се струваха тъй смешно важни, естествено не беше чиста порода. Затова пък толкова по-мъчително изживявах безпокойството си, когато то не се появяваше. Моите издирвания, като прибавим и високото възнаграждение, го върнаха обратно, но моето недоверие го преследваше отсега нататък до безславния му край.

Разбира се, след усилията, които положих, гледах на дога като на своя собственост. Семейството, на което той официално принадлежеше, се държеше така, сякаш не знаеше какво ми струва догът им, но според мен то си оставаше за тяхна сметка. Нямах желание да се отнасят повече към мен като към празно пространство.

Скоро след завръщането му веднъж видях дога отново да върви по коридора редом със съседа. Когато той се спря до прозореца към вътрешния двор, за да си напълни лулата, догът пак се отърка о крачола му. Мъжът не му обърна внимание. Това ме засегна много неприятно. Осведомих се и узнах, че мъжът живее в отсрещната стая като пренаемател на петчленното семейство. През следващите дни, разбира се, без ни най-малко да наблягам на това, попитах домоуправителя известно ли му е дали е позволено наематели да дават стаите си на други наематели. Той малко смутено отвърна, че не знае, но ако смятам за редно, щял да напише писмо до компанията. Оставих го той да реши, тъй като цялата история не ме засягаше никак.

Осем дни по-късно, когато вечерта се прибирах уморен, съзрях пред нашия дом ръчна количка, натоварена с грозни мебели. По стълбите срещнах едно кашлящо момиче с болни гърди, което сваляше долу някакъв скрин. От това заключих, че писмото на домоуправителя е оказало въздействие; значи, все пак бе забранено да се държат пренаематели.

След известно размишление и наблюдения заключих, че е жестоко към всички останали трудности, които сигурно не липсваха на хората (трябваше само да се видят дрехите им), да се прибавят и разноските по едно пренасяне. А вероятно съвсем не за свое

удоволствие или от разпуснатост бяха споделили не особено голямата си стая с чужд човек. Докато стоях до вратата си и пушех вечерната си лула, чух ги да умуват какво да правят с кучето. Слушах ги може би прекалено съчувствено не само поради интереса си към дога. Така бях привлечен в разговора и когато ме помолиха за съвет, заявих, че съм готов да взема кучето. Изглежда, при сегашните обстоятелства те повече не можеха да си позволяват такъв скъп лукс, какъвто един дог все пак представляваше за тях, и се съгласиха да ми го дадат.

Признавам, че макар тук да се криеше известна жестокост, не бях недоволен от развитието на нещата, най-вече защото винаги съм бил убеден, че оставиш ли ги с известно нехайство и без пряка намеса, но и без да изпускаш нищо, да се движат от само себе си, те се нареждат най-добре.

Не беше съвсем лесно да пренеса дога в моята стая. Той се съпротивяваше упорито, без да издава звук и без да сваля поглед от мен. Един здрав кожен ремък, който бях купил преди осем дни, сега ми свърши добра работа.

Видът на кучето не беше радващ. Държах го вързан за единия крак на леглото си и докато бях в стаята, то винаги лежеше свито под него, а щом го приближавах или си лягах, трепереше с цялото си тяло. Но когато ме нямаше, а това ще рече, когато го наблюдавах през ключалката, то се въртеше безспир пред леглото, като се отдалечаваше, доколкото му позволяваше не много дългият ремък. За любителите на кучета ще добавя наблюденията си, че упорито приписваната на кучетата скръб по липсващия господар е, изглежда, вятър работа. Тази легенда, в която всички вярват с най-голяма охота, е един от смешните продукти на човешкото самолюбие. При моя дог не можах да открия никаква следа от скръб.

Обстоятелството, че не ядеше, имаше съвсем друга и, струва ми се, не съвсем ласкателна за мен причина. Той не приемаше нищо от ръката ми. В продължение на три дена упорито отказваше да яде кокалите, които му купувах, на третия ден пренебрегна дори месото и не хапваше дори късче от това, което му оставях: не ядеше нищо, което съм държал в ръката си.

Признавам, изпаднах в затруднение, догът видимо отслабна и започна да се влачи. В мигове на гняв си мислех, че по този начин, просто като му давам храна, която той не яде, ще го *накажа с бавна*

смърт. Но в часове на по-голямо хладнокръвие съзнавах, че с грубо насилие нищо не става.

Затова поканих един бегло познат ми млад мъж, който беше шлосер в автомобилното хале, за да нахрани дога. Но когато той влезе в стаята ми, изведнъж ми се видя невероятно трудно да го посветя в задачата му и въпреки цигарите и лимонадата, разговорът не вървеше. Той беше хилав, неугледен човек, с развалени зъби и възчервеникава коса. Едва понасях да го гледам как седи на масата ми, приляваше ми, като го слушах как говори. При това той имаше навика при разговор постоянно да ме докосва, което не можех да търпя. После подуши, че при мен нещо не е в ред, и не можа да обуздае злобата си. Ритна коварно дога, дълго време дърдореше лицемерно, правеше се, не нищо не разбира, но забеляза моето смущение и, без да ми спести цялото обяснение, накрая изтръгна молбата ми да нахрани дога. (Впрочем може и нищо да не е забелязал.)

Той стори каквото поисках, и то по най-неделикатния начин, като постоянно ругаеше кучето и го упрекваше за безсърдечното му отношение към мен. Така догът бе хранен в продължение на седмици всяка вечер.

Странно, ала не исках да изоставя смътната си надежда и бе необходимо едно земетресение, за да ме убеди окончателно в непоправимото отношение на планетата към мене. На 23 юни 1912 година стана земетресението в Сан Франциско. В този ден мнозина хора загубиха живота си в разлюляния град. Аз обаче загубих само един костюм, няколко чифта обуца и други дреболии, тъй че бих могъл да забравя нещастieto както малцина други, ала не това ми е било писано. Сред повтарящите се с все по-голяма сила трусове аз стоях в горящата къща по риза пред непреклонния дог, чиято задница бе затисната от една срутена стена. Когато пристъпих към него, за да му помогна, прочетох в мътните му очи неописуем страх от мене, неговия спасител, а когато посегнах, за да го освободя, той налетя да ухапе ръката ми.

От тази утрин изминаха две години. Сега живея в Бостън. Проучванията ми върху дога след смъртта му още не са приключили. Какво бе онова, което го караше да отбягва ръката ми? Дали не бяха очите ми, чийто поглед, както съм чувал, ми осигурявал успех при някои хора, но може би отблъскваше по-чувствителното животно?

Дали не бе това нехайно движение на ръцете ми при ходене, което напоследък забелязвам в стъклата на витрините? След отношението на онова животно към мен непрестанно размишлявам какво уродство (защото явно има нещо такова) ме отличава от другите хора. Да, от няколко месеца дори вече си мисля, че навярно у мен има някакво вътрешно, по-дълбоко залегнало уродство. И най-лошото е, че колкото повече разширявам проучванията си, колкото повече отклонения от нормата откривам у себе си и ги прибавям едно към друго, толкова повече губя увереност, че някога ще открия истинската причина; защото сигурно моят дух е ненормален и вече изобщо не схваща отблъскващото като отблъскващо. Без да храня симпатии към такива смешни организации като, да речем, Армията на спасението, с нейните евтини идеи за обновление, трябва да кажа, че за добро или за зло, не може да се отрече някаква дълбока промяна в цялото ми същество.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.